

Матвієнків С. М.

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних інститутів та процесів,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Стрімкий розвиток інформатизації суспільства та засобів інформатики, їх широке проникнення в усі сфери життєдіяльності людини є відмінною рисою сучасної цивілізації. За допомогою інформаційних технологій формується специфічне інформаційне поле як невід’ємний атрибут та об’єктивна складова повноцінного функціонування будь-якої держави. «Інформаційний простір (англ. – information space) – це сфера в сучасному суспільному житті світу, в якій інформаційні комунікації відіграють провідну роль. У цьому значенні поняття інформаційного простору зближується з поняттям інформаційного середовища» [4].

«Людина завжди існувала в інформаційному просторі, що її оточував. Розширенню інформаційного простору сприяли поява друкарства і пошти, винахід телеграфу і телефону, відкриття радіо і телебачення. Значний і вирішальний внесок у глобалізацію інформаційного простору внесло масове застосування у всіх сферах діяльності людини сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які істотно змінюють не тільки спосіб виробництва товарів і послуг, але й організацію і форми проведення дозвілля, реалізації людиною своїх громадянських прав, методи і форми виховання та освіти. Вони впливають на соціальну структуру суспільства, економіку, політику, розвиток суспільних інститутів» [3].

Особливість поняття полягає в тому, що воно об’єднує два терміни: «простір» та «інформація». Поняття «інформаційного простору» виникло досить пізно, коли інформація стає невід’ємним атрибутом буття людини. Вперше слово «інформація» («informasioun») з’явилося в англійській мові в XIV столітті. Лише з середини XX століття «інформація» стає загальнонауковим поняттям та залишається вкрай дискусійним. Загальноприйнятого визначення інформації не існує, і воно використовується головним чином на інтуїтивному рівні. Складність однозначного визначення поняття «інформація» пов’язана з тим, що цей термін використовується у багатьох сферах людської

діяльності, тобто є багатогранним. Оскільки, залежно від галузі використання, термін «інформація» має безліч визначень, найдоречнішим є визначення ЮНЕСКО: «універсальна субстанція, що пронизує усі сфери людської діяльності, слугує провідником знань та думок, інструментом спілкування, взаєморозуміння та співробітництва, утвердження стереотипів мислення та поведінки» [5]. Д. Робертсон називає інформацію «сучасною цивілізацією». Він обґрунтовує свою думку тим, що «інформаційні ресурси обмежують цивілізацію більше, ніж фізичні фактори» [9].

Особливість інформації полягає в тому, що, незважаючи на зростаюче її використання, вона постійно нагромаджується в обсягах, що збільшуються. Саме це стимулює розвиток і вдосконалення технології експлуатації інформаційних ресурсів – технології нагромадження й поширення інформації, які одержали назву «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ). За допомогою інформаційних технологій формується специфічне інформаційне поле, що стає засобом здійснення й проведення владних стратегій в державі та потужним інтегруючим світовим фактором.

Перші роздуми щодо наповнення простору інформацією та становлення «розумного» простору – ноосфери – належать першому президенту Української академії наук професору В.І. Вернадському, який виділив такі соціокультурні фактори, що формують ноосферу: поширення людини по всій поверхні планети; розвиток засобів зв'язку і обміну, що інтегрують людей в єдине ціле; відкриття нових джерел енергії (атомна, сонячна тощо); масова демократизація державного устрою; вибух наукової творчості в ХХ столітті [2]. «Інформаційне середовище завдяки культурній асиміляції техніки виявляється незамінним засобом формування єдності людського розуму – побудови ноосфери, передбачуваної В. І. Вернадським. – вказує Ю. Шрайнер. Інформаційний простір дає змогу робити його суспільним надбанням, доступ до якого практично не обмежений бар'єрами простору і часу, системи знань окремих осіб і колективів. Це ставить перед суспільством фундаментальну культурологічну задачу – інтеграцію знань, що дозволяє використовувати в практичній діяльності весь досвід людства, а не протиставляти одне одному фрагменти знань, що накопичені в різних культурах» [7]. Головними характеристиками інформаційного простору є його «трансісторичність» (здатність сполучати покоління людей) та культурний динамізм. Отже, якщо вважати простір передовсім як багатоманітний світ культури, який оточує нас, якому людина дає особистісну інтерпретацію, що відображає певний рівень сформованої та присвоєної нею ціннісної складової культури, то інформаційний простір

можна визначити як домінуючу складову сучасного простору культури, що визначає рівень, характер і спрямованість культурного розвитку та зумовлює її провідні елементи: наукові, духовні та естетичні [8].

Сучасна соціологічна наука визначає «інформаційне поле» або «інформаційний простір», як «узагальнену характеристику зовнішнього стосовно індивіда інформаційного середовища, пов'язаного з виконанням ним певних політичних функцій», а «інформаційний політичний простір», за О. Соловйовим, – це «сукупність різноманітних потоків повідомлень у сфері публічної влади під час прийняття державних рішень» [6].

Термін «комунікативний простір» виник у зв'язку з розвитком процесів глобалізації мас-медіа. В середині цього простору як протилежність соціальному з'являється віртуальний простір, який став новою, а тому ще мало вивченою формою соціального простору. Він виник у процесі розвитку як технологічних, так і соціальних можливостей соціальної системи й формує унікальний тип соціальної взаємодії, новий тип ідентичності. Різновидами віртуального простору є «кіберпростір» як сукупність усіх електронних систем, фактично – глобальний інформаційний простір та «Інтернет-простір» як децентралізована система комунікацій, мережа мереж. Використовуючи термін «глобальний інформаційний простір», М. Маклюен опосередковано визначає фізичні параметри цього простору – «глобальне село». Доктор соціологічних наук С. Барматова виокремлює одну з форм соціального простору – «інформаційно-комунікативний простір політики» і розглядає його як такий, що має ідентичні просторові параметри й характеристики та володіє своїми специфічними формами взаємодії. Це якісно новий стан політичного простору, що виходить за межі суто політичного і відповідає за організацію комунікації. Обсяг цього простору пронизаний комунікативним (інформацією) і комунікаційним (її носіями) та забезпечує репрезентацію політики в соціальному просторі суспільства. Інформаційно-комунікаційний простір політики, вбираючи в себе частину території як політичного простору, так і інформаційно-комунікативного, формує свої кордони, прагне до автономії й виконує специфічні функції в системі суспільства, зокрема – сприяє адаптації політичного простору до мінливих реалій сучасного світу й адекватному реагуванню на виклики глобалізації [1]. Отже, такий простір втілює в собі характеристики одночасно простору соціального, політичного, інформаційного й функціонує за законами соціальної комунікації й сучасної культури.

Список використаних джерел:

1. Барматова С. Інформаційно-комунікативний простір політики: обґрунтування основних структурних характеристик. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2013. Вип. 18. С. 27.
2. Вернадский В. Несколько слов о ноосфере. URL: [http://lib.ru/filosof Wernadskij/noos.txt](http://lib.ru/filosof/Wernadskij/noos.txt).
3. Довгий С. Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору. URL: <http://www.itel.nas.gov.ua>.
4. Інформаційний простір. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
5. Інформація. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
6. Политические коммуникации, ред. А. И. Соловьев. Москва: Аспект Пресс, 2004. 332 с.
7. Шрайнер Ю. Концепции интеллектуальных систем. *Научно-информационный обзор*. Москва: Наука, 1988. 134 с.
8. Яковенко М. Інформаційний простір: філософські аспекти формування поняття. *Вісник Національного університету Львівська політехніка*. 2011. № 692. С. 26.
9. Robertson D. The Information revolution. Communication research. New York, 1990.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-67>

Matviienko L.

Candidate of Pedagogical Sciences,

*Associate Professor of the Department of Humanities and Social Sciences,
Poltava State Agrarian University*

INTERCULTURAL INTERACTION IN VIRTUAL SPACE

The intensification of the dynamics of migration processes is due to globalization trends. These same trends, through migration processes, lead to the interaction of cultures, which are influenced by the technologies of the information society. Information and communication technologies contribute to the interpretation of interpersonal and intercultural communication within the virtual information space. Virtual means of communication make it possible to smoothly organize intercultural interaction between representatives of different nations and cultures, to simplify access to special video and audio materials, and to build a stable connection between communication participants.